

Johannes 4:1-14 Preek

Bij de zeven werken van barmhartigheid gaat het over zorgen voor anderen. Het zijn zeven manieren waarop wij anderen kunnen helpen. Maar als het alleen maar daarover zou gaan, over wat wij voor een ander kunnen doen, dan gaat er toch iets mis. Dan wordt het al snel: wij, die alles goed voor elkaar hebben, helpen iemand anders die het niet goed voor elkaar heeft. Dan deel je de wereld op in helpers en ontvangers, zij die iets hebben en zij die iets nodig hebben, de weldoeners en de armen, de hulpverleners en de hulpvragers.

Maar zo simpel ligt het niet. Dan ga je ook voorbij aan waar het bij de werken van barmhartigheid om draait: dat wij handen en voeten geven aan Gods barmhartigheid, waar wij allemaal ontvangers van zijn. De zogenaamde 'hulpvragers' maar de zogenaamde 'hulpverleners' net zo goed.

In het verhaal van vanmorgen is het nog niet zo duidelijk wie de gever is en wie de ontvanger, Jezus of de Samaritaanse vrouw. Je bent geneigd om te zeggen: Jezus, want Jezus is toch altijd de gever? Hij is degene die mensen helpt. Maar aan het begin van Johannes 4 is het juist Jezus die iets nodig heeft. Hij heeft een lange reis achter de rug, hij is vermoeid zo staat er, en het is midden op de dag, dus het is heet. Jezus heeft dorst. De Samaritaanse vrouw is degene die een emmer bij zich heeft, zij kan Jezus aan water helpen.

Maar ze is nogal een onwaarschijnlijke figuur voor Jezus om hulp aan te vragen. Ze is een vrouw, terwijl een vrouw alleen in die tijd niet zomaar met een man mocht praten. En ze is Samaritaans, lid van een andere bevolkingsgroep dan Jezus. Eigenlijk overtreedt Jezus de joodse wet als hij water van haar zou aannemen, want joodse mensen mogen niets eten of drinken dat door een niet-jood is aangeraakt.

Toch vraagt Jezus deze vrouw om water. En daarmee doet hij iets fundamenteels: hij erkent dat ze beiden mensen zijn met behoeften, beiden mensen die leven van wat God geeft. Zélf s Jezus, de godsm an bij uitstek, de godsm an die het levende water van Gods Geest uitdeelt aan wie het maar wil ontvangen, zélf s hij is in eerste instantie een mens met dezelfde behoeften als ieder ander. Hij staat daarmee in feite op gelijke voet met de Samaritaanse vrouw, een mens met wat in die tijd als het 'mindere' geslacht werd gezien en van een 'mindere' bevolkingsgroep.

Pas als Jezus erkent en benoemt heeft dat ze beiden als mens op dezelfde voet staan, pas dán komt hij met zijn woorden over levend water. En hij benadrukt ook nog eens dat dat water niet van hem zelf afkomstig is. 'Als u wist wat God wil geven', zegt hij. God geeft levend water.

Wat is dan dat levend water? Noem het levenskracht, geestkracht, levenslust. We zijn er allemaal van afhankelijk en geen van ons kan dat water in een emmer vangen en mee naar huis nemen, niemand van ons kan dat water zijn 'bezit' noemen.

Zoals er zo veel is dat we eigenlijk niet ons bezit kunnen noemen. Als wij voedsel of water of wat dan ook geven aan iemand anders die hulp nodig heeft, geven we dan iets weg dat van onszelf is? Of is het eerder zo dat we delen van wat we zelf ook maar gekregen hebben? En dat je, als je ergens veel van gekregen hebt, je de verantwoordelijkheid hebt om te delen?

Ik moest daarbij ook even denken aan woorden van het Indianenopperhoofd Seattle uit de 19^e eeuw. In een tijd dat de Amerikaanse kolonisten steeds meer van het oude land overnamen, hield hij een toespraak die beroemd geworden is onder de titel 'Hoe kun je de lucht bezitten?'

Hoe kun je de lucht, de warmte van het land kopen of verkopen?

Dat is voor ons moeilijk te bedenken. Als wij de prikkeling van de lucht en het kabbelen van het water niet kunnen bezitten, hoe kunt u het van ons kopen?

De rivieren zijn onze broeders, zij lessen onze dorst. De rivieren dragen onze kano's en voeden onze kinderen.

Ik denk dat het belangrijk is wanneer je anderen helpt, dat je dáár start, in de wetenschap dat we uiteindelijk niets van wat wij hier op aarde hebben kunnen claimen als echt 'van ons'. Wij hebben uiteindelijk ook alles wat we hebben maar gekregen. En daarmee zijn we uiteindelijk net zo veel hulpvrager als iemand die hulp aan ons vraagt. We leven allemaal van het levend water, de levenskracht die God ons schenkt.

Dat maakt dat de afstand tussen gever en ontvanger wat minder groot wordt. Niet alleen die ander, ook wijzelf kunnen ziek zijn, dorst hebben, honger hebben, ons vervreemd voelen, kwetsbaar en naakt, ook wijzelf kunnen gevangen komen te zitten. Die ervaring van hulp nodig hebben kennen we allemaal wel op de een of andere manier.

Die ervaring kende dus zelfs Jezus. En zo verwoordt hij het ook in de tekst waar de werken van barmhartigheid op zijn geïnspireerd, in Matteüs 25. Daar zegt hij dat alles wat je voor je medemens doet, je in feite voor hem doet. Sterker nog, in je medemens die hulp nodig heeft, ontmoet je Christus zelf. 'Ik had dorst,' zegt hij letterlijk, 'en jullie gaven mij te drinken.'

Moge het zo zijn, dat wij Gods levende water ontvangen als wij iemand anders te drinken geven. Amen.